

Απαντήσεις
Αρχαίων Ελληνικών Γ' Λυκείου Θεωρητικής Κατεύθυνσης
1 Ιουνίου 2006

A.(Είναι) λοιπόν φανερό ότι πρέπει να ορίσουμε νόμους για την παιδεία και ότι πρέπει να την κάνουμε να είναι ίδια για όλους. Δεν πρέπει να διαφύγουν την προσοχή μας ποιος θα είναι ο χαρακτήρας της και πώς πρέπει αυτή να ασκείται. Γιατί τώρα υπάρχουν διαφορετικές απόψεις ως προς το εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Πράγματι, δεν έχουν όλοι τη γνώμη ότι πρέπει οι νέοι να μαθαίνουν τα ίδια ούτε σε σχέση με την αρετή ούτε σε σχέση με την άριστη ζωή, ούτε είναι φανερό αν η παιδεία πρέπει να έχει στόχο της περισσότερο το νου παρά τον ηθικό χαρακτήρα. Η έρευνά μας θα βρεθεί αντιμέτωπη με μεγάλη σύγχυση, αν ξεκινήσουμε απ' την εκπαίδευση που παρέχεται σήμερα και καθόλου δε φαίνεται τι πρέπει να επιδιώκει, τα χρήσιμα για τη ζωή ή αυτά που οδηγούν στην αρετή ή αυτά που απλώς προάγουν τη γνώση (γιατί όλες αυτές οι απόψεις έχουν βρει κάποιους υποστηρικτές). Και σχετικά με 'αυτά που οδηγούν στην αρετή δεν υπάρχει καμιά απολύτως συμφωνία (κατορχήν για την αρετή, δεν έχουν όλοι όσοι την τιμούν την ίδια ιδέα, ώστε δικαιολογημένα υποστηρίζουν διαφορετικές γνώμες και ως προς την άσκησή της).

B1. Στο συγκεκριμένο χωρίο ο Αριστοτέλης διατυπώνει βασικά ερωτήματα σχετικά με τους στόχους και το περιεχόμενο της παιδείας. Στην εποχή του δεν υπήρχαν ξεκάθαρες απόψεις σχετικά με το χαρακτήρα της παιδείας και το εκπαιδευτικό πρόγραμμα.

1) Ποιο πρέπει να είναι το περιεχόμενο της παρεχόμενης παιδείας, για να οδηγηθούν οι νέοι στην αρετή και για να ζουν καλύτερα;

2) Ποιοι πρέπει να είναι οι στόχοι της παιδείας, : η καλλιέργεια και η άσκηση του νου ή η διαμόρφωση ηθικών προσωπικοτήτων : ηθικοπλαστικός ρόλος της παιδείας)

Ειδικά στα χρόνια του Αριστοτέλη δεν είχε αποφασιστεί αν οι νέοι έπρεπε να διδάσκονται γνώσεις χρήσιμες για τις ανάγκες του καθημερινού βίου (ωφελμιστικός χαρακτήρας) ή αν θα έπρεπε να διδάσκονται όσα προάγουν την αρετή ή όσα προάγουν τη θεωρητική γνώση (εκ τε της εμποδων ... περιττά).

Ο Αριστοτέλης διαπιστώνει ότι η κατάκτηση της αρετής και ο καθορισμός του τρόπου απόκτησής της δεν είναι εύκολη υπόθεση καθώς δεν υπάρχει συμφωνία για τον ορισμό της αρετής. Ίδια σκέψη έχει εκφράσει και ο Πλάτωνας.

έμποδων παιδεία: διευκρίνιση του όρου στο σχολικό βιβλίο σελ.209.

B2.Ο Αριστοτέλης ακολουθεί τη μέση οδό σχετικά με το περιεχόμενο και το χαρακτήρα της παιδείας. Υποστηρίζει ότι οι νέοι θα πρέπει να διδάσκονται από τα χρήσιμα τα πιο απαραίτητα (ανάγνωση, γραφή, αριθμητική, λίγη γεωμετρία και σχέδιο) για τις καθημερινές δραστηριότητες και συναλλαγές. Δεν είναι όμως σωστό ένας ελεύθερος πολίτης να παραμένει μόνο σε αυτά. Πρέπει να επιδιώκει και τις γνώσεις που προσδίδουν θεωρητική κατάρτιση στον άνθρωπο, διαμορφώνουν ηθικά το χαρακτήρα και προάγουν τη γνώση. Επιβάλλεται να αποφεύγονται οι γνώσεις που αχρηστεύουν το σώμα και τη σκέψη και εμποδίζουν την κατάκτηση της αρετής. Επομένως ο Αριστοτέλης δέχεται τη σύζευξη του χρήσιμου με το ηθικό χωρίς να αυτομαρκνύεται από τον ηθικοπλαστικό χαρακτήρα της παιδείας. Μια τέλεια πολιτεία επιδιώκει την τέλεια αρετή μέσα από την παιδεία. Η αρετή είναι μια από τις σημαντικότερες έννοιες για τον Αριστοτέλη καθώς με αυτή ο άνθρωπος φτάνει στην ευδαιμονία(τελεολογική σκέψη Αριστοτέλη).

B3. Κατά τον Αριστοτέλη η παιδεία πρέπει να έχει πολιτικό χαρακτήρα, να αποτελεί μέλημα του πολιτικού και του νομοθέτη, γιατί έχει μεγάλη σημασία για τη συνολική ζωή του κράτους και για τον κάθε πολίτη χωριστά.(ο πολίτης δεν ανήκει στον εαυτό του αλλά στην πόλη). Αν παραμεληθεί βλέπεται πάνω από όλα το ίδιο το πολίτευμα. Αφού οι πολίτες έχουν να επιτελέσουν ως σύνολο ένα σκοπό, την ευδαιμονία, είναι φανερό ότι η παιδεία πρέπει να είναι μία και ίδια για όλους και η φροντίδα της πρέπει να ανήκει στο δημόσιο κι όχι να είναι ιδιωτική υπόθεση όπως γινόταν στην εποχή του Αριστοτέλη. (Δες σχολικό βιβλίο σελ. 208– 209).

Ορθή παιδεία είναι αυτή που οδηγεί στην αρετή και για τον Αριστοτέλη η δικαιοσύνη νοείται ως η κατεξοχήν πολιτική και κοινωνική αρετή, και είναι στενά συνυφασμένη με την έννοια της πόλης και του νόμου. Η δικαιοσύνη συμπίπτει με τις ενέργειες της πολιτείας, οι οποίες γίνονται σύμφωνα με την έννοια του δικαίου. Ο νόμος είναι ο βασικός ρυθμιστής των σχέσεων των πολιτών μεταξύ τους και των πολιτών με το κράτος. Επομένως ο νομοθέτης επιβάλλεται να φροντίζει ώστε το περιεχόμενο της δικαιοσύνης να είναι και περιεχόμενο των νόμων γιατί με τη δικαιοσύνη διασφαλίζεται η κοινωνική αρμονία και συνοχή. Κατά τον Αριστοτέλη όπου υπάρχει η δικαιοσύνη όλες οι αρετές θα υπάρξουν.

Ο άνθρωπος υπηρετώντας τη δικαιοσύνη και το νόμο αξιοποιεί σωστά τα όπλα που του δίνει η φύση (λογική – γλώσσα) για να εκπληρώσει το σκοπό (τέλος) της ύπαρξής του , δηλαδή την ευδαιμονία.

B4. Σχ. Βιβλίο σελ. 145 : Στη Μακεδονία ... Ηθικά Νικομάχεια.

B5. Λανθάνειν⇒ λάθος, αληθία

μανθάνειν⇒μάθηση, αμάθεια
εἴληφε⇒ λαβή, λήψη
διαφέρονται⇒διαφορά, φορέας
νομίζειν⇒νόμισμα, νομισματικός

Γ1. Και τότε ο Αντισθένης είπε: «Πώς λοιπόν, Σακράτη, αφού γνωρίζεις αυτά εσύ δεν εκπαιδεύεις την Ξανθίππη, αλλά έχεις απ' όσες γυναίκες υπάρχουν, αλλά και απ' όσες υπήρξαν και θα υπάρξουν, νομίζω, τη χειρότερη;»

«Γιατί», είπε εκείνος, «βλέπω πως κι εκείνοι που θέλουν να γίνουν ικανοί ιππείς δεν παίρνουν τα πιο ήμερα αλλά τα πιο ατίθασα αλογα. Γιατί νομίζουν ότι, αν μπορέσουν να κυριαρχήσουν σ' αυτά εύκολα, θα τα καταφέρουν και με τα άλλα αλογα. Κι εγώ λοιπόν, επειδή θέλω να συναναστρέφομαι και να μιλώ με τους ανθρώπους έχω αυτή (τη γυναίκα), γνωρίζοντας καλά ότι, αν μπορέσω να την υποφέρω, εύκολα θα συνυπάρξω και με όλους τους άλλους ανθρώπους.

Γ2α. ἔφη⇒φάθι

γινώσκων⇒ἐγνώκατε
ὁρῶ⇒έώρας
νομίζουνσι⇒νομιούσι
κατέχειν⇒κατάσχη

Γ2β. σύ⇒ύμιν

γυναικί⇒γύναι
θυμοειδείς⇒θυμοειδές
ἵππους⇒ἵππων
ἅπασιν⇒ἀπάσης

Γ3α.γυναικί⇒αντικείμενο στο χρή

τῶν οὐσῶν⇒επιθετική μετοχή, γενική διαιρετική στο χαλεπωτάτη
κτωμένους ⇒κατηγορηματική μετοχή από το ρήμα αἰσθησης ὁρῶ με ποκείμενο τοὺς βουλομένους (αντικείμενο του ὁρῶ)
χρησθαι⇒τελικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο βουλόμενος, ταυτοπροσωπία
εὖ⇒επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο εἰδώς
ἅπασιν ⇒κατηγορηματικός προσδιορισμός στο ἀνθρώποις

Γ3.β.

Υποθετικός λόγος (εξαρτημένος)	
Υπόθεση	Απόδοση
ἦν τοὺς τοιοῦτους δύνωνται κατέχειν	ῥαδίως τοῖς γε ἄλλοις ἵπποις χρησεσθαι
ἦν + υποτακτική	ειδικό απαρέμφατο χρόνου μέλλοντα
Ο υποθετικός λόγος δηλώνει το προσδοκώμενο	

Υποθετικός λόγος (εξαρτημένος)	
Υπόθεση	Απόδοση
εἰ ταύτην ὑποίσσω	ὅτι ῥαδίως τοῖς γε ἄλλοις ἅπασιν ἀνθρώποις συνέσομαι
εἰ + οριστική	Ειδική πρόταση που εκφέρεται με οριστική
Ο υποθετικός λόγος δηλώνει το πραγματικό	